

Kultur- og likestillingsdepartementet

26.09.2025

Vår ref. Tone Bjellaanes

Høring om etablering av et meklingstilbud for diskrimineringssaker mm

1. Innledning

NITO viser til Kultur- og likestillingsdepartementets høring om etablering av et meklingstilbud for diskrimineringssaker mv.

2. Meklingstilbud

2.1. Innføring av meklingstilbud

NITO støtter etableringen av et meklingstilbud som alternativ tvisteløsningsmekanisme i diskrimineringssaker. Vi er enige med departementet i at tilbudet bør legges til Diskrimineringsnemnda, som allerede har diskrimineringsfaglig og juridisk kompetanse.

NITO mener det er riktig og viktig at tilbudet skal gjelde for alle diskrimineringsgrunnlag, uavhengig av om dette er nødvendig som følge av Norges EØS-rettslige forpliktelser eller ei.

2.2. Frivillighet og muntlighet

NITO støtter at mekling skal være frivillig, og at meklingen skal gjennomføres som muntlige forhandlinger, enten fysisk eller som fjernmøte, avhengig av partenes ønsker. Personlig oppmøte og muntlig behandling er etter NITOs syn kjernen i meklingsinstituttet da det gir partene mulighet til å høre og bli hørt, noe som kan føre til at partene forstår hverandre bedre. Vi mener at muntlig mekling øker sjansen for minnelige løsninger.

2.3. Kompetansekrav til mekler

Det er etter NITOs syn avgjørende at de som skal mekle har solid kompetanse på mekling. Vi vil understreke at dommerkompetanse alene ikke er tilstrekkelig – det å være en god mekler krever særskilt opplæring og egnethet. NITOs advokater har bred erfaring med rettsmekling og opplever stor forskjell i rettsmeklinger hvor dommere har kompetanse og interesse for mekling, og der de ikke har slik spesialkompetanse. I så måte virker det fornuftig at det opprettes en egen nemndsavdeling for mekling i Diskrimineringsnemnda, med egne saksbehandlere og meklere. Dette vil bidra til nødvendig kompetanse og kapasitet til å håndtere meklingstilbudet på en forsvarlig måte.

2.4. Møteplikt eller bruk av stedfortreder

NITO mener at personlig møte mellom partene er en sentral del av meklingsinstituttet. Vi støtter derfor ikke at partene skal kunne møte ved stedfortreder, selv om det kan tenkes fordeler med en slik løsning. I saker med stor grad av maktubalanse bør mekler heller påse at det legges til rette for en trygg prosess, for eksempel ved at meklingen i stor grad skjer i særmøter der mekler snakker med partene hver for seg. Videre bør nemnda oppfordre den som mener seg diskriminert til å ta med seg noen som kan være en støtte og/eller rådgiver i slike saker.

2.5. Utvidet taushetsplikt

NITO mener, som foreslått i Lund-rapporten, at det innføres en bredere taushetspliktsbestemmelse enn den som pålegger meklere og saksbehandlere etter forvaltningsloven for å sikre full tillitt til meklingen for begge parter, uten noen vurdering av om opplysningene er underlagt taushetsplikt etter forvaltningslovens regler.

2.6. Kommentarer til ny § 9a

NITO mener at ny § 9a bør innlede mer om meklingen og ber departementet se hen til tvistelovens § 8-5, hvor det blant annet fastsettes at partene møter selv, jf. pkt. 2.4 ovenfor, samt mer om meklers upartiskhet og hvordan denne bør opptre i meklingen. Det virker også fornuftig å lovfeste protokollføring fra meklingsmøtet slik tvisteloven gjør.

NITO vil videre oppfordre departementet til vurdere om det ikke er nødvendig å regulere partenes anledning til (ikke) å avgi parts- og vitneforklaringer om hva som skjedde i meklingen i en evt. påfølgende sak for nemda og/ eller domstolene. Vi viser i den forbindelse til at dette er regulert for rettsmekling i tvisteloven § 8-6 (1). Departementet bør også vurdere hvorvidt en mekler i saker for Diskrimineringsnemnda skal kunne forklare seg om en avtale er i samsvar med det partene var enige om under meklingen, slik rettsmeklere har anledning til, jf. tvisteloven § 8-6 (2).

2.7. Ressurser og saksbehandlingstid

Det er etter NITOs syn en forutsetning at Diskrimineringsnemnda tilføres tilstrekkelige ressurser i forbindelse med etableringen av et meklingstilbud. For det første er det viktig at selve tilbudet om meklings tilbud raskt etter innlevering av meklingsanmodning, slik at det faktisk oppleves som et reelt lavterskeltilbud, og ikke et forsinkende ledd i en klageprosess.

For det andre må ressursene som tilføres strekke til slik at også saksbehandlingstiden for klagesaksbehandlingen reduseres betydelig. I dag opplever NITO-advokatene at klager til Diskrimineringsnemnda snarere er et potensielt forsinkende ledd i diskrimineringssaken, enn et godt lavterskeltilbud. I flere tilfeller har vi erfart saksbehandlingstid på opptil to år, noe som dessverre har ført til at vi ofte finner det hensiktsmessig å anbefale våre medlemmer å bringe saker direkte inn for domstolene fremfor å gå til Diskrimineringsnemnda.

Selv om departementets forslag legger opp til en større grad av avvisning og/ eller henleggelse vil det etter NITOs syn ikke avhjelpe problemet med lang saksbehandlingstid i tilstrekkelig grad.

2.8. Saksomkostninger

NITO ser at det kan være ulemper forbundet med å gi partene adgang til å kreve dekning av saksomkostnader som påløper i forbindelse med mekling, for eksempel til advokat eller reiseomkostnader.

Dekning av slike utgifter har i mange tilfeller likevel en viktig plass i en meklingsprosess. I saker med maktubalanse mellom partene, som for eksempel mellom en arbeidsgiver og en arbeidstaker, vil det være naturlig at den profesjonelle parten dekker kostnadene ved et forlik. NITO mener derfor at det er viktig at diskrimineringsnemndas meklere påser at eventuelle kostnader tas opp under mekling.

2.9. Kjørdning og prioritering

NITO støtter at klager skal beholde sin plass i køen for klagebehandling der vedkommende takker ja til mekling eller selv tar initiativ til det, men hvor mekling ikke fører frem.

Vi vil imidlertid påpeke at det vil kunne slå feil ut dersom saker som kun inngis som meklingssaker ikke på samme måte prioriteres for eventuell klagebehandling dersom partene ikke blir enige. Vi ser her for oss tilfeller hvor den som mener seg diskriminert i utgangspunktet kun ønsker å forsøke mekling, men hvor prosessen ikke fører frem. I noen tilfeller vil den antatt diskriminerte da kunne ønske at Diskrimineringsnemnda tar stilling til saken. Slik vi forstår departementets forslag vil vedkommende da måtte begynne fra start og klagen vil bli lagt i den «ordinære» køen, uten forrang. Med en slik ordning vil det altså alltid lønne seg å inngi en klage, selv om man i utgangspunktet ønsker å løse saken ved mekling.

Dette er etter vårt syn uheldig og vi foreslår derfor at i de, kanskje sjeldne, tilfellene hvor saken i utgangspunktet er anlagt som meklingssak, men hvor meklingen ikke fører frem til enighet, vil meklingsanmodningen anses som en klage, slik klage anses innkommet da meklingsanmodningen kom inn. Nemndas sekretariat kan påse at parten supplerer meklingsbegjæringen slik at minimumskravene til klage blir oppfylt.

3) Adgang til å heve saker

3.1. Heving av saker

NITO støtter at nemnda gis adgang til å heve saker der klager trekker saken underveis eller der partene inngår forlik slik departementet foreslår i § 10, nytt siste ledd.

3.2. Rettsforlik vs. utenrettslig forlik

NITO mener at det bør være opp til partene om forliket skal inngås som rettsforlik eller utenrettslig forlik. Det er åpenbare fordeler med rettsforlik, særlig i saker der den ene parten skal betale oppreisning eller erstatning til den andre part. Samtidig frykter vi at krav om rettsforlik kan redusere antall forlik, da enkelte parter – kanskje særlig arbeidsgivere – kan vegre seg for å komme med innrømmelser, ettersom rettsforlik er offentlig.

4) Minimumskrav til klager

NITO støtter innføring av minimumskrav til klager til Diskrimineringsnemnda, slik departementet foreslår.

Vi merker oss imidlertid at det legges opp til at det i ny § 8a. bokstav d. skal kreves at klager skal tilkjenne sitt syn på den videre behandling gjennom mekling. NITO støtter ikke at dette innføres som et krav til klagen. Etter vår erfaring fra rettsprosesser er at det ofte ønskelig å avvende motpartens uttalelser i saken (tilsvaret), før man tar stilling til om man ønsker mekling. Vi vil videre bemerke at det heller ikke i en stevning til retten oppstilles et slikt krav.

NITO foreslår derfor at den foreslåtte bestemmelsen i ny § 8a bokstav d ikke innføres. Nemndas sekretariat bør heller, slik praksis er i domstolene i dag, be partene om å ta stilling til mekling samtidig som man informerer om at klage er mottatt.

Dersom bestemmelsen likevel innføres må den inntas som en «bør»-regel fremfor en «skal»-regel.

5) Saker hvor det åpenbart foreligger brudd

5.1 Saker hvor det åpenbart foreligger brudd

NITO støtter at nemndleder kan avgjøre saker alene der det foreligger åpenbart brudd på diskrimineringsregelverket, hvor det over tid har utviklet seg en klar og tydelig praksis, og det ikke er aktuelt å ilegge oppreisning og/eller erstatning.

6.) Henleggelse av saker som ikke egner seg for nemndsbehandling

6.1 Henleggelse av saker

NITO kan ikke støtte forslaget om utvidet henleggelsesadgang slik departementet foreslår å innføre i lovens § 10 annet ledd. Hvorvidt en sak «reiser bevissspørsmål som vanskelig kan klarlegges under saksbehandlingen, eller som av andre grunner ikke er egnet til behandling i nemnda» er høyst skjønsmessige spørsmål som ikke bør kunne henlegges uten at partene har mulighet til å påklage beslutningen.

Vi opplever heller ikke at departementets begrunnelse for forslaget under punkt 8, tilsier at det bør gis en utvidet adgang til å henlegge saker. At avvisningsvedtak har en mer omfattende saksbehandlingsprosess og kan bringes inn til domstolene for overprøving er en rettssikkerhetsgaranti for klager. Videre merker NITO seg at alle eksemplene som gis fra andre nemnder gjelder avvisning og ikke henleggelse. Til dette kommer at Lund-rapporten foreslår nettopp at saker som etter sin karakter ikke egner seg for behandling i nemnda skal avvises uten videre saksbehandling.

Vennlig hilsen

Kjetil Lein
President

Egil Thompson
Generalsekretær